

Водич кроз домаћу стручну периодику

(мај–новембар 2025)

Ивана Тодоровић
Народна библиотека Србије, Београд
ivana.todorovic@nb.rs
ORCID 0009-0002-8590-748X

„Водич кроз домаћу стручну периодику“ у овом броју *Читалишта* обухвата следеће наслове серијских публикација: *Археографски прилози, зборник радова Одељења за археографију Народне библиотеке Србије*, главни и одговорни уредник Владимир Пиштало, уредник Татјана Суботин Голубовић (46/2024); *Бележница, часопис за библиотекарство, књижевност и културу Народне библиотеке Бор*, главни и одговорни уредник Виолета Стојменовић (47/2025); *Библиотекар, часопис за теорију и праксу библиотекарства* Библиотекарског друштва Србије, главни и одговорни уредник Виолета Стојменовић (1/2025); *Весџи*, гласило Библиотеке Матице српске, главни уредник Селимир Радуловић (134/2025 и 135/2025); *Годишњак библиотеке Срема*, главни и одговорни уредник Милијана Дмитровић Торма (25/2024); *Инфошека, часопис за дигиталну хуманистику*, главни и одговорни уредници Александра Тртовац и Ранка Станковић (1/2024); *Крајујевачко читалиште, лист Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крајујевцу*, уређивачки колегијум Марија Ракић Шаранац и Гордана Вучковић (59/2025); *Савремена библиотека* (38/2021), главни уредник Александра Вранеш; *Читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* Градске библиотеке Панчево, Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду и Филолошког факултета Универзитета у Београду, главни уредник Бранка Драгосавац, одговорни уредник Горан Траиловић (46/2025) и *Читаница Народне библиотеке и музеја Народне библиотеке у Белој Цркви*, уредник Игор Вокоун (17/2024).

Од наведених часописа већина излази и у штампаном и у електронском издању, док се *Читаница* објављује само у штампаном формату.

Током протеклих шест месеци, значајан број аутора бавио се анализом улоге и функција јавне библиотеке у савременом друштву. „Друштвене улоге јавних библиотека“ наслов је централне рубрике последњег броја часописа *Библиотекар* и обухвата следеће прилоге: „Савремене функције јавне библиотеке и њена улога у друштвеној заједници“ (Бојана Грујић и Ивана Јовановић Арсић), „Обликовање личности: функције и задаци јавних библиотека данас и сутра“ (Вадим Константинович Степанов) и „Град људских права у Књијници Кустошија: програми народне књијнице у функцији сензибилизације“ (Сунчица Остојић и Марина Путник). О истој теми пишу и Невена Вуксановић и Миланка Стокић у новом броју *Читанице*. Актуелни број *Читалишта* објављује прилоге „Улога библиотеке у учењу шпанског као страног језика“ (Маријана Алексић Милановић) и „Социјална функција Универзитетске библиотеке: на примеру радионица посвећених едукацији миграната и локалног грађанства“ (Василије Милновић). Пружањем услуга намењених корисницима бави се Горан Миленковић кроз прилог о Окну, манифестацији борске библиотеке (*Бележница*), Јелена Видаковић у тексту о предавањима одржаним у Градској библиотеци у Руми посвећених научном, књижевном и филозофском раду, Атанасија Стојковића (*Годишњак библиотеке Срема*), Весна Кутрички, која говори о значају едукације корисника школских библиотека у области информационе и медијског писмености (*Читаница*) и Анита Туфекчић и Биљана Крњачић, које се баве програмима о медијској писмености намењених деци у организацији Гете института (*Библиотекар*). Татјана Александров разматра образовну улогу јавних библиотека, са посебним освртом на примере добре праксе у раду Библиотеке града Београда (*Савремена библиотека*).

Деловање библиотеке у области подстицања читалачких навика деце и младих и њиховог креативног развоја редовно се представља у стручној периодици. У *Годишњаку библиотеке Срема* презентована је манифестација „Ноћ библиотека“, која је 2024. године одржана у Библиотеци у Шиду (Јована Бакајлић). Са друге стране, Клуб читалаца на Академији техничко-васпитачких струковних студија у Нишу промовише пројекат који читање повезује с практичним активностима и развојем партнерстава. О њему пишу Даница Милошевић, Силвана Богићевић и Марија Митић (*Библиотекар*).

Тематска целини актуелног броја часописа *Крајујевачко читалиште* окупила је више аутора који су се усмерили на анализу културне политике и библиотечких стратегија и чине је следећи текстови: „Библиотека, стратегија, анимација, дигитализација“ (Владимир Пауновић), „Нови путеви културног развоја

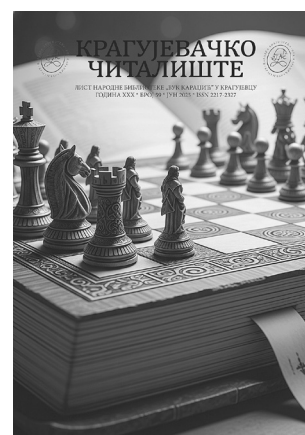
националне престонице културе" (Душица Мурић и Илија Смиљанић), „Куда даље?" (Надина Гребовић Лендо) и „Стратегија развоја Националне и свеучилишне књижнице у Загребу до 2026. године" (Софија Кларин Задрavec). Овој теми сродни су и прилози штампани у *Савременој библиошеци*: „Културна политика државе и култура књиге" (Зорана Аврамовић) и „Пројектно планирање Библиотеке Бранко Радичевић у Лебану" (Јасмина Видић).

Примена савремених технологија у области обраде, заштите, коришћења и промовисања услуга библиотека обухвата низ уже дефинисаних тема често заступљених у стручној периодици. У последњем броју *ИнфоШеке* објављени су следећи радови из области рачунарске лингвистике: „Нови језички модели за српски језик" (Михаило Шкорић), „Изградња фудбалског речника вођена подацима и Optolex моделом" (Јелена Лазаревић и Оливера Китановић), „Израда синтетичког евалуативног скупа података за Српски SentiWordNet користећи велике језичке моделе" (Саша Петалинкар), „Нови текстуални корпуси за моделовање српског језика" (Михаило Шкорић и Никола Јанковић). Публикован је такође и прилог у коме је анализиран садржај одређених бројева научнопопуларног часописа *Галаксија* како би се утврдило како се у одређеним текстовима приказују рачунар, робот и сам концепт вештачке интелигенције, као и у којој мери је такво писање допринело великом успеху рачунара „галаксија", првом југословенском рачунару намењеном широкој употреби (Олга Мирковић Максимовић). Зоран Здравковић сагледава улогу библиотека у процесима неформалног образовања библиотекара и корисника и посебно се осврће на колекције доступне у оквиру дигиталне Библиотеке града Београда као изворе неформалног образовног процеса (*Савремена библиошека*). У истом часопису група аутора истражује улогу библиотека у развоју културног туризма кроз пример дигиталне презентације Голупца на сајту Универзитетске библиотеке у Београду (Ивана Гавриловић, Дејана Каваја Станишић и Адам Софронијевић). У *Читалишту* је штампан рад: „Дуплиране или клониране предпубликације: мањак општеважећих етичких правила за сервере са предпубликацијама може довести до злоупотреба цитирања и вештачког побољшавања професионалних биографија" (Jaime A. Teixeira da Silva).

Историјским развојем и савременом делатношћу библиотека у земљи и иностранству редовно се баве бројна стручна гласила.

Бојан Ђорђевић анализира настојања да се у оквиру Савеза књижевника Југославије формира специјална библиотека (*БиблиоШекар*). Верољуб Сандо пише о друштвеним и политичким приликама у којима је Српска православна црква оснивала своје богословске школе и њихове библиотеке које су имале важну улогу у образовању и васпитању будућих свештеника (*Савремена библиошека*).

Татјана Брзуловић Станисављевић потписује прилог: „ООРП и тарифа за давање на послугу штампаних дела: нови намет на библиотеке" (*БиблиоШекар*). О огранку библиотеке у Сремској Митровици у Шашинцима пише Ивана Јовановић, док се различитим аспектима савремене делатности библиотека бави Мирјана Делић у анализи рада јавних библиотека Сремског округа за 2024. годину (*Годишњак библиоШека Срема*). О библиотеци/нототеци Музичке школе „Петар Кранчевић" у Сремској Митровици излаже Биљана Митровић, о 175 година постојања Народне библиотеке у Шиду Славица Варничкић (*Годишњак библиоШека Срема*), док о позицији школског библиотекара између закона и стандарда говори Бојана Лаловић Милановић (*Савремена библиоШека*).

Изградња савремених библиотечких зграда на рубовима градова и у руралним срединама, окружене природом тема је прилога Јованке Козловачки Дамјанов (*Савремена библиотека*).

У уводном тексту Анђела Стошић представља тему мајског броја *Читалишта*: „Укључимо се у инклузију“. Добрила Бегенишић потписује рад „Инклузија у јавним библиотекама“, Марина Неђић прилог о школским библиотекама на територији Београда и инклузивном образовању, док Горан Траиловић представља покушај увођења инклузивних сервиса за рањиве категорије корисника Библиотеке у Панчеву. Ивана Иконић говори о дигитализацији и прилагођавању литературе као подршке студентима са инвалидитетом у Централној библиотеци Универзитета у Новом Саду док је Хрватска књижница за слијепе представљена у прилогу Јелене Лешаје и Каролине Златар Радиговић. Темат затвара прилог „Inkluzivne usluge u narodnim knjižnicama: primjer Knjižnice i čitaonice 'Fran Galović' Koprivnica u društvenoj integraciji osoba s invaliditetom“ (Данијела Петрић и Маја Крулић Гачан).

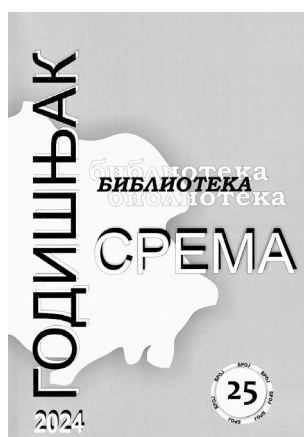
Допринос појединаца развоју одређених области стручног рада и професије у целини осликавају прилози посвећени лику и делу библиотечких стручњака.

У *Весћима БМС* су, у оквиру рубрике Портрет, представљене Јелена Керенец и Марина Шмудла, библиотекари БМС. Рита Флеис пише о Десанки Вујадиновић Гвозденовић из Сенте, библиотекар у дечијем одељењу Библиотеке у Суботици (*Савремена библиотека*). Прилози „In Memoriam академик Војислав Максимовић (1935–2024)“ (Десанка Стаматовић) и „In Memoriam Александра Вранеш (21. 9. 1960–17. 6. 2025)“ (Бојан Ђорђевић) штампани су у *Библиотекару*, „In Memoriam Светислав Света Радосављевић (1948–2024)“ у *Годишњаку библиотеке Срема*, док је у *Крагујевачком читалишту* објављен прилог „In Memoriam посвећен Весни Лечић Миловановић“ (Виолета Јовичинац Петровић).

Стручно усавршавање запослених представља један од кључних основа развоја појединих библиотека, као и библиотекарске професије у целини, о чему сведочи и већи број прилога објављених у стручној периодици током протеклих шест месеци. На Државном универзитету у Охају, САД 2024. године одржан је дванаести по реду *Летњи институт словенској средњовековља*, у организацији Хиландарске научне библиотеке Архивског центра за проучавање словенског средњовековља и Одељења за словенске и источноевропске језике и културе. О њему пише Алекса М. Карајић (*Археографски прилози*). Милица Рабреновић представља радионицу *Дијална хуманистика: радионице за имплементацију „удаљеног читања“ у истраживачкој пракси* одржаној у Тршићу (*Инфошека*). Зорица Јовичић и Наташа Кнежевић пишу о стручном усавршавању запослених у Библиотеци града Београда, док о различитим моделима едукације библиотекара у оквиру БИСИС система говоре Мирјана Ђапић Пејовић и Душанка Шево (*Савремена библиотека*).

Представљање библиотечких колекција, библиотека целина, легата или раритетних издања која се налазе у фондовима библиотека у Србији, честе су теме прилога у стручној периодици. Маја Пранић потписује рад „Od tradicionalnih kuharica do foodporna i mukbanga: o posudbi kuharica u narodnim knjižnicama iz perspektive semiotike“ (*Библиотекар*), док књиге за децу које се налазе у фонду Народне библиотеке у Белој Цркви представља Тамара Ђурђев Јосимов (*Читаница*).

Завичајном грађом и личностима у протеклом периоду бавило се више аутора. Поводом 50 година од оснивања, Гордана Вучковић говори о завичајном одељењу Библиотеке у Крагујевцу, док Јасмина Марковић представља манифестацију од посебног значаја за град Крагујевац: Дани крагујевачке књиге 2025 (*Крагујевачко читалиште*).

О Стевану Дороњском пише Андреа Живковић Мушкиња, а о браћи Лежимирац, књижевницима из Бешке, Милица Петровић (*Годишњак библиотеке Срема*). Гордана Вучковић, Јасмина Марковић и Мирко Демић пишу наставак чланка посвећеног Зарији Д. Вукићевићу – професору, библиотекару, књижевнику, преводиоцу и дипломати (*Крајујевачко читалиште*).

Часопис *Археографски прилози* посвећен је различитим аспектима изучавања најстаријих српских рукописних и штампаних књига. Актуелни број отвара текст Мирослава Лазића о хронологији издавачке делатности Божидара Вуковића у Венецији. Следи прилог „О књигама и књижевницима круга архимандрита Троицког монастира у Слуцке Иосифа (Болгариновича)“ (Жанна Леонидовна Левшина). Милена Мартиновић бави се описом *Празничног минеја Божидара Вуковића*, штампаног у Венецији 1538. године и његовом конзервацијом, Драгана Новаков проучава женска лична имена словенског порекла у рукописној књизи *Поменик Манастира Сокољана* (Гилфердингова збирка у Руској националној библиотеци у Санкт Петербургу), док Александар Ђеклић потписује прилог „Ко је био Никодим – писац хиландарске Службе и житија Светом Ахилију“.

Резултатима библиографских истраживања бави се више гласила. „Библиографија текстова о библиотекарству Срема из Сремских новина“ наслов је прилога Мирјане Делић (*Годишњак библиотеке Срема*). Радмила Тасић описује методологију израде аналитичке и аниране библиографије омладинске међуратне периодике, док је Љубица Петковић потписала прилог „Историјско-библиографски преглед изучавања верске наставе и уџбеника православне веронауке код Срба од 18. до 21. века“ (*Савремена библиотека*).

Теме обрађене у преводима текстова из страних извора крећу се од савремених библиотечких пракси до употребе вештачке интелигенције у различитим сферама друштвеног и свакодневног живота. У новом броју *Библиотекара* публикован је текст: „Друштвено инфраструктурисање у јавним библиотекама: непрекидна брига библиотекара у свакодневној библиотечкој пракси“ (Јоана Ривано Екердал, Лиса Енгстрем, Алекса Фербер, Марион Хам, Џамеа Кофи, Фридерике Ландау Донели, Риан ван Мелик – J. Rivano Eckerdal, L. Engström, A. Färber, M. Hamm, J. Kofi, F. Landau-Donnelly, R. van Melik; са енглеског превела Виолета Стојменовић). У *Крајујевачком читалишту* објављени су следећи преводи: „Библиотека 2025. године: да ли су се предвиђања остварила?“ (са енглеског превела Марија Петровић Бошковић) и „Бољи у свему: како вештачка интелигенција може људска бића учинити небитним“ (Дејвид Дјувенау – David Duvenaud; са енглеског превео Никола Станковић).

Изложбе су део активности библиотека и доприносе бољој видљивости књижних колекција, уједно промовишући локалну и националну културну баштину. Милијана Дмитровић Торма приказала је изложбу приређену поводом оснивања 50 година митровачког хора Сирмиум (*Годишњак библиотеке Срема*). У *Вестима БМС* представљено је шест електронских изложби Библиотеке Матице српске кроз прилоге „Јохан Штраус Млађи“, „Ђура Даничић“, „Христофор Џефаровић“, (бр. 134), „Изложба поводом 850 година од рођења Светог Саве“, „150 година од изласка из штампе првог броја календара Орао“ и „Карл Густав Јунг“ (бр. 135), као и у просторијама БМС „Изложба Христос Васкрсе – Срећан Ускрс“ и „Изложба Хумор и сатира“ (бр. 135).

У оквиру рубрике *Вести* дате су сажете информације о одређеним матичним пословима Библиотеке у Крагујевцу, о њеним пројектним активностима и раду општинских јавних библиотека Шумадијског округа (Виолета Јовичинац Петровић, *Крајујевачко читалиште*).

Прилог посвећен издавачком раду Библиотеке Матице српске и прикази појединих издања објављени су у 134. броју *Вести БМС*.

Извештаје и програме рада, сумарне приказе резултата делатности библиотека и њихових организационих јединица публикују *Бележница*, *Вести БМС* и *Читалишница*.

О раду професионалних удружења пише више аутора. Јована Бакајлић даје Извештај о раду подружнице библиотекара Срема за 2024. годину (*Годишњак библиотеке Срема*), док Милица Матијевић говори о раду Секције за рад са децом и младима при Библиотекарском друштву Србије. На међународном плану, деловање ИФЛА-ине Секције за аудио-визуелне библиотечке изворе приказује Никола Петаковић (*Савремена библиотека*).

Вести БМС објављују спискове имена својих дародаваца и листе нових наслова припремљених за штампу или објављених у Војводини.

Извештаје о организацији и реализацији стручних скупова садрже више гласила. О стручном скупу у Малој Ремети на тему „Јубилеји у култури“ (19–21. април 2024) пише Миљана Дмитровић Торма, о 62. Сабору библиотекара Срема у Иригу (4. октобар 2024) Милица Уверић, док је манифестацију „Сусрети библиографа у спомен др Георгија Михаиловића“ (15. новембар 2024) представила Бранислава Танасић (*Годишњак библиотеке Срема*). У периоду од 12. до 14. децембра 2024. одржана је 21. конференција Библиотекарског друштва Србије на тему „Радно окружење библиотекара“. О томе говоре Милица Тарабић и Драгана Ристановић (*Библиотекар*). БДС редовно организује форуме на којима су заступљене различите актуелне стручне теме. Јесењи форум, одржан 23. септембра 2024. у Новом Пазару, био је посвећен подршци библиотека високошколском образовању (Данка Спасојевић), док се Зимски форум, одржан 14. марта 2025. у Соко Бањи бавио статусом професије библиотекара (Анђела Стошић, *Библиотекар*).

Прикази и рецензије публикација из области библиотекарства редовне су рубрике већине часописа. Они омогућавају информисање професионалне јавности о садржају и значају актуелне стручне литературе. Будући да приказани наслови обухватају издања објављена у последњих неколико година и да су често предмет интересовања више аутора, сврха овог темата Водича је олакшавање приступа подацима о приказаној стручној издавачкој продукцији. У наставку следи списак приказаних наслова, разврстаних по години издавања и имена аутора приказа.

2022.

Ифлина докуменџа, *Смернице*. Т. 1. Београд: Народна библиотека Србије, 2022 (Добрила Бегенишић, *Савремена библиотека*).

2024.

Беуковић Ћосић, Борка. *Српске штампане књије Библиотеке „Глигорије Возаровић“ Сремска Митровица: (1868–1918): каталог*. Сремска Митровица: Библиотека „Глигорије Возаровић“, 2024 (Борка Беуковић Ћосић, *Годишњак библиотеке Срема*),

Библиотека манастира Грабовца. Душица Грбић, Светлана Вучковић и Александра Драпшин, редактора. Нови Сад: Библиотека Матице српске; Београд: Народна библиотека Србије, 2024 (Наташа Стојиљковски, *Читалишће*),

Мандић, Данијела. *Библиотека у школи новој вијека*. Вишеград: Друштво библиотекара Републике Српске, 2024 (Ивана Куљанин, *Библиотекар*),

Ђоровић, Љубица и Владимир Томић. *Светионик Истока: Београд од десетих Стефана до Доситеја*. Београд: Библиотека града Београда, 2024 (Жарко Војновић, *Читалишће*).

У *Читалишту* је објављен прилог „Водич кроз домаћу стручну периодику“, у коме су приказани актуелни бројеви домаћих стручних гласила за период мај–новембар 2024. године (Ивана Тодоровић).